

Gemeente Ede
College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 9022
6710 HK EDE

Onderwerp: Advies m.b.t. beleidskader transformatie sociaal domein 2020

Datum: 8 september 2020

Geacht College,

Op 9 juli 2020 september ontving de ASDE uw verzoek om advies uit te brengen over het beleidskader transformatie sociaal domein 2020. In deze notitie beschrijft u uw visie en ambitie voor de komende jaren.

Opmerking vooraf: De gebruikelijke werkwijze van de ASDE is, dat er voorafgaand aan het opstellen van een advies overleg is met de betrokken beleidsambtenaren.

In dat overleg worden de meeste vragen van de ASDE al beantwoord. Door de uitzonderlijke situatie rond de coronacrisis en de beperkte beschikbaarheid van zowel ambtenaren als leden van de ASDE gedurende de zomervakantie, ontbrak hiervoor de mogelijkheid en is er geen dergelijk overleg geweest bij de totstandkoming van dit advies. Daardoor wijkt dit advies af van overige adviezen en leest u hieronder onder meer een aantal vragen, waarover we met betreffende ambtenaren graag nog in gesprek gaan.

De ASDE vindt het een goede zaak dat u het beleid voor de komende jaren met dit kader vaststelt en u zich daarmee ook verbindt aan een duidelijke ambitie voor het sociaal domein. Het is een waardevolle herijking van 'het is mensenwerk' en hiermee worden ook de eerder vastgestelde leidende principes nader uitgewerkt. Het beleidskader fungeert zo als leidraad bij het uitwerken en vormgeven van de door u beoogde transformatie.

Maar deze beleidsnotitie roept bij ons ook vragen en opmerkingen op. De haalbaarheid van de ambitie van dit beleidskader staat of valt met het uitvoeringsplan, dat op dit moment nog niet beschikbaar is. De ASDE wil graag in de gelegenheid gesteld worden hierover te zijner tijd advies uit te brengen. Inwoners van Ede zien en horen ook, dat de gemeente te maken gaat krijgen met financiële tekorten, door olopemde zorgvragen en ongetwijfeld ook door de coronacrisis. De ASDE spreekt zijn zorg uit over de haalbaarheid van de ambities voor het sociaal domein gelet op de te verwachten bezuinigingen. We lezen hierover niets in dit beleidskader.

Onze overige vragen en opmerkingen sommen we hieronder per hoofdstuk op.

1. Waarom dit beleidskader?

U stelt, dat het systeem niet leidend is, maar dat er wel een transformatie nodig is. Deze transformatie wordt in dit beleidskader niet nader gedefinieerd. Wat houdt deze in, waarom is deze nodig en wat wil de gemeente bereiken? Gaat het om verbetering van de effectiviteit van de dienstverlening, is de wens te transformeren vooral ingegeven door oplopende kosten (zoals in de jeugdzorg) en te verwachten tekorten (bijvoorbeeld als gevolg van de coronacrisis), of wilt u dat de gemeentelijke overheid steeds meer terug zal treden?

2. Doorkijkje naar 2025

U heeft uw ambities in dit hoofdstuk idealistisch beschreven. De ASDE vindt het belangrijk dat de gemeente ambitieus is op het gebied van het sociaal domein, maar we vinden realistische en haalbare doelen zeker zo belangrijk. Een al te utopisch beeld schetsen van de situatie in 2025 met 'zelfredzame burgers' en 'een florerende sociale basis' betekent nog niet, dat de werkelijkheid er in 2025 ook zo uit zal zien. Dit doet ook geen recht aan inwoners met een complexe leefwereld, of inwoners met een beperking. Wij adviseren deze terminologie genuanceerder te formuleren. Het ideaal is mooi, maar de werkelijkheid is weerbarstig.

De gemeente Ede heeft in een eerder stadium de inclusie agenda vastgesteld, we missen de verbinding hiermee in dit beleidskader.

Uitgangspunt bij de professionele hulpverlening is, dat eerst de basis op orde moet zijn. De ASDE onderschrijft dat. Het inkomen is een onlosmakelijk onderdeel van de basis van iemands bestaan. Aanvullende maatregelen door de gemeente zijn en blijven noodzakelijk om iemands financiële basis op orde te krijgen. We merken en horen, dat de druk op deze maatregelen ook merkbaar is. De ASDE zal dit nauwgezet volgen.

Ook huisvesting behoort bij de basis en het is voor de ASDE een punt van zorg. Er zijn in onze gemeente zeer lange wachttijden voor sociale huurwoningen. Er is weinig betaalbare levensbestendige huisvesting voor ouderen beschikbaar en dat is juist belangrijk als mensen langer zelfstandig willen blijven wonen.

U wilt in de samenwerking met partners een stevige(r) regierol nemen. Dat zal in een aantal gevallen erg lastig zijn, want de gemeente heeft nauwelijks invloed en zeggenschap op de werkwijze van partners als het bijvoorbeeld gaat om onderwijs en gezondheidszorg.

3. In de geest van 'het is mensenwerk'

U geeft aan, dat ondersteuning in principe tijdelijk van aard is. De tijdelijkheid van de ondersteuning geeft kwetsbare burgers met een onveranderd toekomstperspectief onzekerheid en psychische druk. De ASDE vraagt zich af of de gemeente in het toekennen van tijdelijke ondersteuning geen uitzondering moet maken voor burgers met een niet te verwachten ander toekomstperspectief. U spreekt over één gezin, één plan, één regisseur. Steeds minder inwoners leven in een gezinsverband. De ASDE adviseert te spreken over 'één huishouden...'. De gemeente heeft het Toegangsteam Jeugd en de Sociaal Teams ingesteld, deze teams functioneren nu enige tijd. Zijn hiermee al de beoogde resultaten bereikt? Is het voor de inwoners beter geworden?

4. Onze uitgangspunten

Dit hoofdstuk is een uitwerking van de eerder vastgestelde leidende principes. De ASDE heeft hierop al eerder geadviseerd.

5. Vijf programmalijnen

Bij 'een sterke sociale basis' schrijft u dat 'goede' initiatieven behouden worden en andere initiatieven worden beëindigd. We vragen ons af, welke criteria u daarbij wilt hanteren. Welzijnswerk (het grootste onderdeel van de sociale basis) is moeilijk te meten, resultaten zijn lastig 'hard' te maken.

Wij adviseren, dat niet alleen de gemeente de effectiviteit van initiatieven gaat beoordelen, maar dat hierbij ook inwoners worden betrokken.

Bij 'toegang, routing en regie' bepaalt de gemeente, welke route de inwoner in het sociaal domein bewandelt. Maar de gemeente heeft hierbij niet in alle gevallen de regie in handen. De ASDE vraagt zich bovendien af, in hoeverre de inwoner zelf regie heeft over de route die hij in het sociaal domein bewandelt.

U spreekt van een 'lerend sociaal domein', dat lessen trekt op basis van data en reflecteert op het eigen handelen. Hoe worden die data verkregen? Is het wel mogelijk om 'harde' data te verzamelen in de 'zachte' sector? Hoe kunnen de verkregen data objectief worden beoordeeld? Betekent dit 'lerend sociaal domein' ook opleiden, meten en evalueren?

6. Raakvlakken en samenwerking

Professionals werken samen en weten elkaar te vinden. De ASDE adviseert u ook actief de samenwerking te zoeken en aan te gaan met informele schakels en netwerken.

U wilt sturen op verdere ontschotting van de verschillende afdelingen binnen het sociaal domein en zo één gemeentelijk toegangspunt voor alle ondersteuningsvragen creëren. Dat is een goede zaak, zo wordt het voor inwoners eenvoudiger om de weg te vinden in het gemeentelijk apparaat.

U wilt de wijk en de (fysieke) leefomgeving van de inwoners betrekken bij de uitvoering van het gemeentelijk beleid. Wij vinden dat erg belangrijk en zijn blij met dit voornemen. Een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving stimuleert en helpt om mee te (blijven) doen.

Bij de raakvlakken met het fysieke domein gaat het om extramuralisering (uitstroom vanuit instellingen naar zelfstandig wonen). Zelfstandig wonen is voor een deel van de inwoners niet haalbaar. Het is realistischer dit ook op te nemen in dit beleidskader.

Bij complexe hulpvragen (afgezet tegen enkelvoudige hulpvragen) is een probleemgerichte aanpak passend. Wij adviseren om in het uitvoeringsplan duidelijke criteria op te nemen op basis waarvan sprake is van 'complexe problematiek'.

7: Doelen en indicatoren

In dit hoofdstuk zien wij in de doelen en subdoelen terug wat in de vorige hoofdstukken is beschreven. Wij hebben hierover twee opmerkingen:

- 2. informele ondersteuning, subdoel 5: toegangsmedewerkers van de gemeente Ede weten steeds beter wat de mogelijkheden zijn van informele netwerken. In het leidende principe 1 (normaliseren) geeft u het belang aan van de inzet van het eigen netwerk van inwoners. Wij adviseren u om in het subdoel op te nemen, dat naast de toegangsmedewerkers ook de professionals, werkzaam in het sociaal domein de mogelijkheden van de informele netwerken kennen.
- 5. gemeente aan zet, hoofddoel: de regie over de ondersteuning is op orde zodat inwoners de ondersteuning krijgen die nodig is om (weer) zelfstandig te functioneren. Niet iedereen kan (weer) geheel zelfstandig functioneren. Wij adviseren u dan ook om dit te wijzigen in 'de hoogst haalbare vorm van zelfstandigheid van de inwoner'.

Conclusies:

- Het beleidskader bouwt voort op 'het is mensenwerk' en werkt de leidende principes verder uit.
- Het beleidskader biedt een richtlijn voor de komende jaren.
- De ASDE is blij, dat de gemeente Ede ambitieus is en visie heeft op het terrein van het sociaal domein.
- De gewenste situatie over vijf jaar is ambitieus en – in de ogen van de ASDE - te idealistisch beschreven.
- Het kunnen realiseren van de ambitie voor het sociaal domein staat of valt met het uitvoeringsplan.
- U stuurt aan op verdere ontschotting van de verschillende afdelingen binnen het sociaal domein, dat vinden wij een goede zaak.

Vragen:

- Wordt in het uitvoeringsplan verbinding gelegd met de inclusie agenda?
- Kent u de resultaten van het Toegangsteam Jeugd en de Sociaal Teams? Wat is voor de inwoners beter geworden?
- Kunt u criteria noemen, op basis waarvan bepaalde initiatieven worden gecontinueerd en andere niet?
- Welke regie heeft een inwoner zelf in de route die hij in het sociaal domein bewandelt?
- Kunt u aangeven, hoe u data verzamelt op basis waarvan u het beleid en de uitvoering evalueert? Wordt hier het cliënttevredenheidsonderzoek bij betrokken?

De ASDE adviseert om:

- Een realistische(r) beschrijving te geven van de gewenste situatie in 2025, daarbij ook rekening houdend met inwoners met een beperking en inwoners met een complexe leefsituatie.
- Bij het vaststellen van de ambities voor het sociaal domein ook rekening te houden met te verwachten financiële tegenvallers.
- Te zorgen voor een concreet, realistisch, meetbaar en haalbaar uitvoeringsplan. De ASDE wil graag de mogelijkheid hebben op dit plan te reflecteren en te adviseren.
- Bij het uitvoeringsplan rekening te houden met inwoners, voor wie tijdelijke ondersteuning onvoldoende is en met inwoners, die niet zelfstandig kunnen wonen.
- In het uitvoeringsplan duidelijke criteria aan te geven, op basis waarvan u overgaat naar een probleemgerichte aanpak (complexe hulpvraag).
- Een heldere eenduidige definitie te geven van de transformatie die u voor ogen staat en ook aan te geven, waarom deze nodig is.
- Blijvend aandacht te schenken aan maatregelen die nodig zijn om de financiële basis van inwoners op orde te krijgen en te houden.
- Bij het doel 'eerst de basis op orde' ook de woningmarkt te betrekken.
- Ondersteuning niet te richten op 'één gezin', maar op 'één huishouden'.
- Samenwerking te zoeken met informele schakels en netwerken en niet alleen met partners en professionals.
- De regierol van de gemeente in de samenwerking met partners realistisch te beschrijven.
- Bij doelen en indicatoren de mate van na te streven zelfstandigheid van de inwoners te nuanceren.

In afwachting van uw reactie,

Met vriendelijke groet,
Namens de Adviesraad Sociaal Domein Ede (ASDE)

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Leny Oosterbaan', with a long horizontal stroke underneath.

Leny Oosterbaan
Voorzitter